

KODÁLY ZOLTÁN ÉS BARTÓK BÉLA GYŰJTŐÚTJÁN A FELVIDÉKEN

A Magyar Művelődési Társaság 2010. október 15-16-17-re tervezett szakmai utazására került sor sikeres pályázat eredményeképpen. Földiák András elnök úr és Márk Anna titkár vezetésével két mikrobuszal, 18 taggal, a Budai Vigadó parkolójából indulva, Észak-Komáromon át elindultunk Nyitra felé Kodály Zoltán és Bartók Béla gyűjtőútjának megismerésére, a Felvidékre. Néhány kilométer megtétele után Ógyalla község közepén egy csilagvizsgáló pompázatos parkjában Kopernikusz óriás szobránál meghallgattuk Maga Ferenc idegenvezető beszámolóját az intézmény múltjáról. (Maga Ferenc élénk utazott Zséréből Komáromba!)

Érsekújváron átrobogva Nyitrára érkeztünk az ötven éves Pedagógiai és Filozófiai Főiskolához, ahol a Magyar Tanszéken forró teával és kávéval várták a didergő társaságot. Az Intézmény fiatal tanára ismertette a főiskola múltját, amelyből megtudtuk, hogy Juhász Gyula is tanárként dolgozott itt. Továbbá ismertette a jelenlegi tizenháromezer hallgató körülményeit, amelyek már kielégítőek. Magas szintű képzésünknek hála európai színvonalnak megfelelő eredményeket produkálnak végzős hallgatóik: A magyar képzés harminc éves. 2003 óta minden karon van magyar szak. A szakok közül legújabb a Hungarológia és a Tolmács–Fordítói Doktori Szak. A tavalyi egyik Prima Primaszima az ő hallgatójuk, Pusztai János. Büszkék rá.

Az 517 m-es Zobor hegy felé vettük utunkat, és lábánál, az Artiz étteremben fáradtan letelepedve, de jóízűen elfogyasztva az ízletes ebédet gyönyörködünk Nyitra várában, amely lentről fölfelé nézve is maga a csoda. Felérve a várhoz a panoráma kárpótol minden fáradtságért. A vár bejáratánál Vogeles mester negyven alakos óriás szobra lenyűgözi a látogatót: az 1710-es pestisjárvány emlékére emelték. A Gizella kápolna falában az egyszemélyes, kupolás páholyokban egyedülálló akusztika élvezhető. Kedves tagtársunk Tatabányáról mindnyájunkat meglepett és megajándékozott egy soha nem hallott minikoncerttel: csodálatos füttytechnikájával előadta az Áve Máriát. A döbbenetes

akusztika és a fütty, valamint a mű találkozása felejthetetlen élménnyel gazdagította a meghatódtott társaságot. Különlegességként láthattuk ereklyetartókban Szent László és Szent Imre egy-egy csontdarabkáját (hermáját). A vár múltjában az a legképtelenebb történet, hogy a németek már elmentek 1945-ben, amikor mégis lebombázták a várat.

A következő állomás zoboralji település volt, Csitár község, Nyitrától néhány km-re. Magyarok lakják. 1906 és 1917 között Kodály Zoltán több alkalommal járt a községben, ahol huszonhét dalt gyűjtött. Többek között itt örökítette meg az *A csitári hegyek alatt*, az *Egy szegény asszonynak volt tizenkét lánya*, és a *Szerelem virágja fölfolyott a fára* kezdetű népdalokat.

2005. augusztus 8-án Frantisek Tóth akkori szlovák kulturális miniszter és magyar kollégája, Bozóki András leplezte le Kodály Zoltán zeneszerző emléktábláját, amely Csáky Pál miniszterelnök-helyettes hivatalának támogatásával készült. A magyar nyelvű tábla ellen már akkor tiltakozott a kerület, később pedig a héttagú helyi képviselő-testület egyik tagja az 1995-ös szlovák nyelvtörvény megsértéséért feljelentést tett. A szlovák kormány arra kötelezte a falut, hogy teremtsek elő a szükséges pénzt, és a tábla fölé helyezték el annak ugyancsak márványból készült szlovák nyelvű változatát.

A vitatott emléktábla szövege a következő: „Kodály Zoltán (1882-1967) népdalgyűjtő és zeneszerző. *A csitári hegyek alatt* című népdal községünk lakói ajkán született, s a zoboralji gyűjtése tette világszerte ismertté. Köszönettel emlékezünk! 2005. augusztus 28.”

A Kodály emléktábla érzékenyen érintette a társaságot. A rajta lévő két koszorú mellé elhelyeztük a sajátunkat és meghatódva elénekeltük *A csitári hegyek alatt* című népdalt.

Alkonytájban, a falusi turizmus kereteiben, Zsére községben elfoglaltuk szálláshelyeinket, és meleg vacsorával (tejfölös húsoskáposztás knédliivel)

vártak bennünket a háziak. Este a Zoboralja Női Kar főpróbáján vehettünk részt. Csodálattal hallgattuk a tiszta kiejtésű, gyönyörű hangú fiatal énekesek produkcióit. Láthatóan ők is élvezték, hogy nekünk örömet szereztek a magyar és szlovák nyelvű népdalok előadásával. Karvezetőjük helybeli tanár, a Magyar Kultúra Lovagja. Apró mozdulataival irányítja énekelni tudó és szerető vendégeit. Idegenvezetőnk, Maga Ferenc leánya szlovák ünnepi népviseletben adta elő csengő hangján szólózva a legszebb, legkedvesebb dalait. A vendégszerető kórus pogácsával és borral kínálta társaságunkat, miközben elmesélték eddigi sikeres szerepléseiket: a Petri Éva gyűjtése alapján készült *Kolonyi lagzi* című zenés, táncos népszokást még a Művészetek Palotájában is előadták. Kolonyi község határában a Makovecz Imre tervezte szabadteri színpadon is gyakran szerepelnek. Közös dalolgatás után elég későn tértünk szálláshelyünkön nyugovóra. A sűrű nap után mindenki fáradtan zuhant álomba.

Nyirkos, ködös hideg köszöntött ránk az első reggelen. Dideregve gyülekeztünk, és tudtuk, hogy a kastélyok, múzeumok, várak fűtetlenek, ezért megkóstoltuk a helyi jellegzetes italokat, a beherovkát és a borovicskát, ami jó kályhának bizonyult. Lélekmelegítőül régi magyar történelmi hőseink emlékhelyei, szobrai, ránkmaradt kincseinek látványa szolgált. Örömmel töltött el mindannyiunkat a bizonyosság, hogy a szlovák nép őrzi és rendben tartja ezeket a történelmi emlékhelyeket.

A Kistapolcsányi Rákóczi vár parkjában elbűvölő látványként tárult elénk Sróbl Alajos három óriás szabadteri szobra: *Medve a muflonnal*, *Vaddisznó* és a *Haldokló szarvas*. Egy esküvői fényképezésnek is tanúi lehettünk. Szokatlan pózokban fényképeztek az ifjú párt: henteregve a pázsiton, térdelve, fekvé, soha nem látott pozitúrákban örökítették meg a nagy eseményt.

Várkastélyát a XV. században a Kistapolcsányi család építtette. Később birtokolták a Rákócziak, majd Heister tábornok serege foglalta el, azután a Coburg család vásárolta meg, majd Zichy Károly, végül a Habsburg család birtoka lett. Masarik cseh-szlovák köztársasági elnök nyaralója is volt. A település 12 hektáros vadasparkjában egy klasszicista vadászkastély is áll.

Továbbrobogva, kis kitérővel meglátogattuk a verebélyi kultúrházban az esti ünnepre készülődő polgármestert, aki megpálinkáztatta a didergő társaságot. Este a jól működő énekkart látta vendégül egész évi sikeres szerepléseikért. Erre készülődött a színpadra felsorakoztatott csemegekosarak soka-

ságával, a terített asztal sok-sok finomságával vacsorára.

A Mohi Faluházban a helybéli idegenvezető hölgy aprólékosan elbeszélte a falu száz évvel ezelőtti életét. A tisztaszobában egy fekhelyen csaknem plafonig rakott színes, hímzett párnák, dunnák sorakoznak az ágy tetején. Alatta dikó, nehéz, vastag függönnyel ellátva. Innen hallgatták a szülők a fiatalok beszélgetését, ugyanis a jegyespárnák csak a lakásban volt szabad találkozni, ahol a szülők is jelen voltak, még ha épp láthatatlanul is.

A dunnák „megihlették” egyik társunkat, Jurth Ildikó egyetemi tanárnőt, aki elénekelt és megtanította nekünk az idevaló népdalt: „Dunyha, dunyha, dunyha, csipkés dunyha, / kilátszik a lábom uja.”

A törökök felett aratott győzelemre emlékezett a nagyvezekényi csatamezőn egy monumentális oroszlánszobor. A Zsitvamenti csata emlékére állíttatta Eszterházy a négy gyermekéért. Az oroszlán talpa alatt a lófarkas zászló legyőzve hever.

Gimes község a Gimes patak völgyében fekszik. Vára több alkalommal a Forgáchok tulajdonába került. Ők mindig felépítették a leégett, elpusztított várat. A 19. század elején a faluban álló barokk kastélyba költöztek és cukorgyárat alapítottak. A község felett erdő borította hegycsúcson áll Ghymes várának romja. A várkápolna egykori búcsújáró hely volt. Nevezetessége egy miseruha, amely aranyfonal helyett asszonyi hajjal van kivarva. Ez Forgács Pál gróf hitvesének, Révay bárónének ajándéka, férje számára, aki papnak szenteltette magát.

Felsőoha községben több meglepetés ért bennünket: a Tájházban a Jókai Anna nevű idegenvezető frissensült kaláccsal fogadott, amit „éhenkórászok” módjára pillanatok alatt befaltunk. Mindannyiunk számára újdonságnak számított a sárgarépás-mákos, a diós-almás, és a sós, kapros kalács. Elmondta, hogy a község 70%-a Jókai nevet visel, de nem rokon a komáromi Jókai családdal.

Kolon község Zoboralja egyik legrégebb települése. Kodály Zoltán két alkalommal, 1906-ban és 1912-ben gyűjtötte a falu népdalkincseit, amelyekben a kolerajárvány szomorú emlékét is felfedezte: „Falú végén két vasvella, / mégis bejár a kolera. / Sem urakra, sem papokra, / csak a szegény paraszokra.”

Nagyapponyban, a kastély földszinti termében a II. világháborúban lezuhant amerikai repülőgépek összegyűjtött darabjai láthatók. Hiába csodáltuk később az Apponyi grófok aranyozott tárgyait, kincseit, a földszinti terem szörnyű látványát nem feledtették.

Nyitrától 16 km-re fekszik Felsőelefánt község. A dombon áll a középkori pálos kolostor kastélya alakított tömbje. Itt nevelkedett Edelsheim-Gyulai Ilona grófnő, Horthy Miklós kormányzó menyecskéje.

Utolsó esténket Aha község hegyi pincéjében töltöttük. A hegy-kapuban vastag, göcsörtös hársfárönk zsindeyes tetővel, sok madárodúval hívja fel magára a figyelmet. Mellette kis hegyi kápolna, a gazdák által épített imahely meghitté teszi a pincésort. A szőlősgazdák pincéi sűrűn követik egymást. Takaros épületek, rendben tartott szőlőhegyek, kedves tulajdonosok tették számunkra az utolsó estét emlékezetessé. Az egyik pincében négyféle bort kóstoltunk, miközben közös dalra fakadtunk a szlovák hegyi emberekkel, egy magyar, egy szlovák dal jelezte a nagy egyetértést. Az estébe nyúló mulatozás még az autóban is folytatódott.

Az utolsó reggelen felmáztunk a zobordarázsi vagy nyitradarázsi dombtetőn álló árpádkori kápolnához... Akkor épülhetett, amikor István király elrendelte, hogy minden 10 falu építsen egy templomot. Ezen a dombon kisugárzása van a földnek. Azt tartják a látogatók, hogy itt gyógyulni lehet. El is hiszem, mert az a körpanoráma, ami innen

a dombról, a kápolna mellől belátható, feltétlenül lélekgyógyító. Tizenhárom település templomtornya látható erről a pontról.

Utolsó ebédünket is a nyitraalji vendéglőben fogyasztottuk el. Búcsúzkodni kezdtünk az ebéd alatt, megköszöntük, hogy megismerhettük egymást és együtt fedezhettük föl ezt a gyönyörű tájegységet.

A Magyar Művelődési Társaság e pár napnak igen értékes kapcsolatokat köszönhet az induláskor egymásnak teljesen idegen emberek között. Földiák András elnök úr és Márk Anna titkár múltunkban megmerítkező művelődési őrzőket szervezett. Több ilyen lehetőségre lenne szükség, hogy Nagymagyarország más tájait is bejárva jobban megérthessük múltunkat és egymást az ezen a térségen élő népekkel. Mindannyian a magyar művelődés területén végeztük aktív tevékenységünket, azóta pedig ki-ki a saját településén vagy régiójában végez munkát lakóhelyének javára. Ezekre a szakmai utakra minden hazáját szerető magyar embernek szüksége van. A Magyar Művelődési Társaságnak kívánok továbbra is értelmes, tartalmas tevékenységet, mindannyiunk örömére!



Gy. reformszándékok komolyan
 más az erősebb kezébe
 • informális & felméréségi
 mozgásokról a Párt ellenő-
 zésére? (Sujtó, film)
 • hibákból tanulságok a korrupció
 ellen?
 • emmentia jog-reform helyes-
 teket- e tabukusan demós-
 talizálni és diktatálni?
 Nem marcol- e rajve a felgy-
 mit & felme?

FEKETE, ISTEN
 NEMEN TEREMTET
 XTE, BERLIN, 02.04.1974
 A MAYA MERT
 A P
 A



nagy + sokan +

Hajalm - úgy
 ábrant a hálógyle
 sőtödi & felméréségi
 "vélne mit tanalunk"
 plusa és beza 25H delpe